

Oprør mod arkitekturoprøret: Tiden er kommet til at lægge vreden mod modernismen på hylden

KRONIK

Hans Christian Post

Jep Loft - og med ham Arkitekturoprøret - synes i de senere uger at have indledt en større mobilisering på arkitektens og bymiljøernes vegne. Det er blevet til flere debatindlæg, blandt andet i Berlingske 11. februar og igen 2. marts, og for nylig også i Weekendavisen. Andre tiltag er ligeledes sat i værk. Således har Jep Loft og Arkitekturoprøret blandt andet i et åbent brev i Aarhus Stiftstidende opfordret Aarhus Kommune, som gruppen for nylig kårede som landets dårligste kommune til bybevaring, til at være bedre om de ældre bymiljøer og standse igangværende nedrivninger.

Samtidig har gruppen anmodet indenrigs- og boligministeren om et snarligt møde med den klare hensigt at vinde Christiansborg for sin sag. Om det sidste vil lykkes, må tiden vise. Men for helt døve øren vil Jep Loft og Co. næppe tale, al den stund grundfortællingen om de verdensfjerne, elitære arkitekter, der bygger menneskefjendsk og ringeagter almindelige menneskers sunde smag, flugter fint med lignende bekvemme fortællinger blandt danske politikere om en bedrevidende, arrogant kulturelite, der ser ned på den brede befolknings ønsker og behov. Der er derfor al mulig grund til - endnu engang - at tage Arkitekturoprøret i øjesyn og se, om det virkelig er et oprør, vi vil være tjent med, eller om vi har brug for andet og mere.

Umiddelbart er det svært at være uenig i, at tiden er moden til et arkitekturoprør. Blot virker Jep Lofts oprør for ensidigt og snævert - og også sært utidssvarende. Det er sandt, at arkitekturen ikke har det godt i disse år. Men det skyldes ikke så meget æstetikken, arkitektens dimensioner og gevandter, som de økonomiske interesserer, der virker i og omkring arkitekturen.

Således er den monofunktionalisme, vi ser i dag, mest af alt økonomisk begrundet.

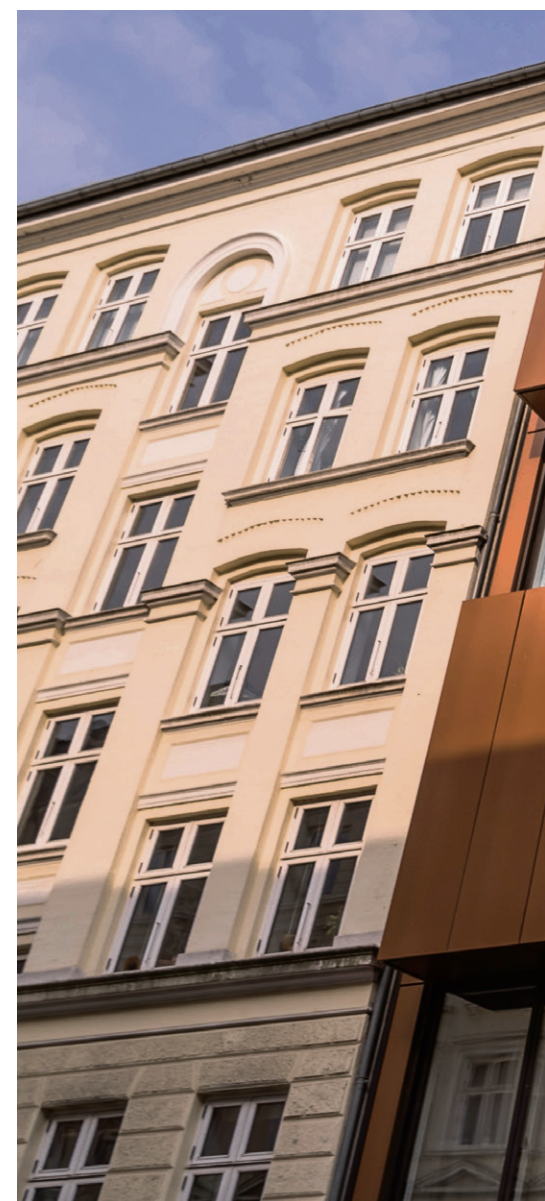
For investorer og bygherrer, som bygger på i forvejen dyre grundstykker, kan det bedst svare sig at satse ensidigt på bolig- og kontorbyggeri med det beklagelige resultat, at andre brugsflader, for eksempel til detailhandel og kultur, nedprioriteres eller helt fravælges. Det samme gælder de skalabrud, som den nye arkitektur indimellem gør sig skyldig i, og som Jep Loft gerne skyder arkitekterne i skoen. Vil man som investor og bygherre have noget for pengene, kan det nu engang bedst betale sig at se stort på eksisterende skalaforhold og bygge så højt og bredt, som loven tillader.

Økonomi vs. æstetik

Det er med andre ord økonomien snarere end blot det æstetiske, vi skal forholde os til, hvis vi vil bane vej for en ny og mere menneskevenlig arkitekturpraksis. Oprøret skal gelejdes de rigtige steder hen og vokabularet tilpasses, så det står mål med realiteterne. Det er ikke længere Le Corbusier, Walter Gropius eller Arne Jacobsen, vi skal bekæmpe, selvom Arkitekturoprøret gerne hævder det, ligesom det ikke er i arkitekternes æstetiske og formale præferencer, at det virkelig menneskefjendske ved arkitekturen ligger. Det sidste bliver ikke mindst klart, når vi betragter arkitekturens væsentligste problem lige nu worldwide: de dramatiske prisudviklinger på ejer- og lejemarkedene.

Som journalist Henrik Dørge anførte i Weekendavisen i forrige uge, har prisstigningerne i hovedstadsområdet været »eksorbitante« det seneste år, og der er flere tegn på, at vi står i en boligboble, som inden længe kunne briste og sende Danmark ud i en ny alvorlig finanskrise.

Når boligerne i byerne bliver så dyre, at almindelige mennesker ikke har råd til dem, hvad enten der er tale om nyt eller gammelt byggeri, kan man for alvor tale om en

»Et af de bygningsværker, som Jep Loft på det seneste har rubriceret som »menneskefjendsk arkitektur«, er Christensen & Co. Arkitekters Nansensgade Ungdomsboliger. Men et bygningsværk, der - trods sit moderne sprog i facade og materialer - formår at føje sig ind i det omkringliggende bymiljøes grundrids og dimensioner, og endda kan siges at fremhæve de omkringliggende bygninger ved at stå i kontrast til dem, kan ikke med nogen ret betegnes som »menneskefjendsk« eller »ødelæggende« for byen, skriver Hans Christian Post, som her ses foran ungdomsboligerne.
Foto: Thomas Lekfeldt

De betalte med liv for at nedkæmpe IS - nu skal de tage sig af vores statsborgere

KOMMENTAR

Tore Rørbæk

Den danske debat om hjemtagelse af børn og deres mødre fra flygtningelejre i selvstyreområderne i Syrien, er foregået uden hensyntagen til de mennesker, som bor i områderne.

De mennesker har, om nogen, lidt under Islamisk Stat (IS). Så hvorfor er der ingen der spørger, hvad argumentet er for, at mennesker, der forlader Danmark for at tilslutte sig en terrororganisation på et andet folks territorium, skal huses af selvsamme folk efter terrororganisationens kollaps?

Absurditeten i den antagelse bliver åbenbar, når man tager realiteterne på landjorden i betragtning. Det var befolkningen i de nuværende selvstyreområder som med amerikansk luftstøtte lagde kalifatet i graven. Det kom til at koste dem over 11.000 menneskeliv. Selvstyremyn-

dighederne i det nordlige Syrien repræsenterer kun ganske få mennesker. Alle har en pårørende, der har mistet liv eller lemmer som følge af fænomenet IS. Et fænomen, hvortil de syriske kurdere mig bekendt ikke har tilført en eneste frivillig, hvorimod der ifølge PET er rejst halvanden hundrede fra Danmark.

De syriske kurdere har skabt en selvstyre-administration i skyggen af en bitter overlevelseskamp imod IS. Den syriske stat har undertrykt beboerne i disse områder i årtier - og den ydede dem ingen beskyttelse, da IS væltede ind over grænsen fra Irak i 2014. De måtte sørge for sig selv. Nu lader det til, at vi i Danmark har den opfattelse, at de også skal sørge for os!

Hvis man ikke tror, at de over 70.000 tilrejsende, som befinder sig i to lejre, er en byrde for selvstyreadministrationen, synes

“
Det egentligt menneskefjendske ved arkitekturen er prisudviklingen og de medfølgende stigende uligheder.

prisen herfor være? Vil der være politisk vilje til at træffe nogle upopulære beslutninger, eller skal vi have en ny finanskriser, før politikerne tager fløjlshandskerne af?

Jeg har ikke selv de kloge bud på, hvad mulighederne er. Men jeg ved, hvordan det var at bo i København, dengang huslejerne var tre-fire gange lavere end i dag, og jeg skal hilse og sige, at det gav en frihed og fleksibilitet, vi alle kunne have brug for i dag. For det er også noget, coronakrisen har vist os: At ingen - hverken lejere, ejere eller erhvervsdrivende - er tjent med en prisudvikling, der presser alle til det yderste og gør os rystende ufleksible.

Mennesket i fokus

Så ja, mennesket skal i fokus igen, men på en anden måde, end Jep Loft skriver. Arkitekturen skal igen defineres som en menneskeservice og boligen som en menneskeret, og mål og rettesnor i arkitekturen må derfor fremover være at udligne skel fremfor at skabe dem. Og lige netop på det punkt kunne vi faktisk lade os inspirere af Jep Lofts fjende nummer et: den arkitektoniske modernisme.

Selvfølgelig bør vi være glade for, at moderisterne ikke fik virkeliggjort alle højtravende ideer. Men en af kernevissionerne - den svære, men vigtige vision om at alle skal have en lys, veludstyret, rummelig bolig til en overkommelig husleje - må arkitekter, myndigheder og politikere gerne tage op igen.

For arkitekterne har taget et opgør med modernismen og lært af dens fejl - også de æstetiske og bymiljømæssige. Måske er tiden kommet til at lægge vreden mod modernismen på hylden og i stedet anerkende den som en bevaringsværdig arv, vi rent faktisk kan lære noget af.

Hans Christian Post er ph.d., byrumsforsker og filmdokumentarist

menneskefjendsk arkitektur. Tager vi de store uligheder, som boligmarkedet genererer i befolkningen og mellem by og land, med i ligningen, er det endda på sin plads at tale om en samfundsfjendsk arkitektur. For nu at sætte tingene på spidsen. For når først de økonomiske skel har bidt sig fast i befolkningen og på tværs af landet, vil den lighedsfølelse, som vores demokrati og velfærdssamfund i sidste ende bygger på, hurtigt kunne gå fløjten.

Ungdomsboliger

Et af de bygningsværker, som Jep Loft på det seneste har rubriceret som »menneskefjendsk arkitektur«, er Christensen & Co. Arkitekters Nansensgade Ungdomsboliger. Men et bygningsværk, der - trods sit moderne sprog i facade og materialer - formår at føje sig ind i det omkringliggende bymiljø grundrids og dimensioner, og

endda kan siges at fremhæve de omkringliggende bygninger ved at stå i kontrast til dem, kan ikke med nogen ret betegnes som »menneskefjendsk« eller »ødelæggende« for byen. Slet ikke med tanke på, at bygningen vil danne ramme om en boligsocial indsats for unge med særlige behov, som her skal lære at stå på egne ben.

Heller ikke Nationalbanken, som Jep Loft gerne fremdrager som en bygning, der har gjort skade på sine omgivelser, kan kaldes menneskefjendsk eller ødelæggende, selvom jeg er bekendt med, at bygningen blandt andet blev opført på bekostning af en række beboelsesejendomme, som kunne have stået mange år endnu. Man kan mene, at Nationalbanken har noget afvisende og opulent over sig, men at kalde den skadelig er at skyde over målet. Især hvis snævre, æstetiske domme af denne type gør os blinde for de virkelige skader, som lige nu

udfolder sig i og omkring arkitekturen.

Netop dette er det helt store problem ved Jep Lofts arkitekturoprør: At det ved sit ensidige fokus på det æstetiske og ved den medfølgende populistiske vrede mod en arkitekturstand, som uretfærdigt sættes i bås med de gamle modernister, kommer til at stå i vejen for en mere fundamental diskussion af, hvordan vi får en bæredygtig arkitektur og byudvikling.

Det egentligt menneskefjendske ved arkitekturen er prisudviklingen og de medfølgende stigende uligheder, og den fremmeste opgave må derfor bestå i grundigt at diskutere mulighederne for en økonomisk bæredygtig arkitektur og byudvikling. Er vi tjent med, at byggeriets rolle som vækstkatalysator i samfundsøkonomien har nået et sådan overdrev, at det vokser ud af vores hænder? Hvordan kan situation ændres til det bedre, og hvad vil

jeg man burde tage en researchtur til området.

Overfyldt lejr

Det har jeg været adskillige gange. I februar 2019, stod jeg i al-Hol-lejren og så de sidste rester af kalifatets indbyggere ankomme i busser, lastbiler og pickup-trucker. Ved siden af mig, bag et lille skrivebord, stod kurderen Berfan.

Det var Berfans opgave at registrere de nyankomne. Lejren var allerede overfyldt. Der viste sig at være langt flere mennesker stuvet samme i det lille frimærke i Baghouz, som IS dengang stadig kontrollerede, end nogen havde regnet med.

Berfan er kurder og fra Kobane. En by, der holdt ud imod IS, mens alle andre kurdiske områder i det nordøstlige Syrien var blevet indlemmet i Kalifatet - eller gjort ubeboelige.

Berfan sluttede sig til det væbnede forsvar af Kobane. Det samme gjorde tre af hans brødre og den ene af hans to søstre. Derefter blev de indlemmet i YPG og YPJ - de kurdiske forsvarshenheder for henholdsvis mænd og kvinder. Disse enheder udgør hovedkomponenten i paraplyorganisationen SDF (Syrian Democratic Forces), som blev Vestens vigtigste allierede i nedkæmpelsen af IS i Syrien.

SDF nedkæmpede ikke bare IS i de kurdiske områder, de nedkæmpede dem også i arabiske områder som Raqqa og Der ez-Sour. Kurderne var fodsoldater i en krig der ikke længere bare handlede om, at befri deres egne landsbyer, men om at besejre IS i Syrien. Det gjorde de ikke bare på egne vegne, det gjorde de på hele den frie verdens vegne!

Nu stod vi så der i al-Hol og kiggede på de nyankomne fra kalifatets sidste bastion.

Klædt i sort fra top til tå, blev de linet op i tre lige rækker efter nationalitet. Herefter meldte de sig hos Berfan.

Jeg spurgte Berfan, hvad han følte i forhold til, at IS-sympatisører fra hele verden, herunder Danmark, var rejst til hans hjemegn, for at udrydde ham og hans familie og gøre hans hjem til en matrikel i et Islamisk Kalifat?

Til min overraskelse grinte Berfan og sagde »nok er vi gæstfrie, men jeg kommer i hvert fald ikke til at invitere dem på middag derhjemme.«

Er det vores forventning?

To år efter, må det set i lyset af den nuværende danske debat vel alligevel være netop det, vi forventer.

Selvstyreområderne, som er blandt de fattigste områder i verden, skal både betale i

menneskeliv for nedkæmpelsen af IS, og efterfølgende tage sig af vores statsborgere og internere, integrere eller repatriere dem, vi tager statsborgerskabet fra.

Hvad er argumentet for, at befolkningen i selvstyreområderne skal bære den byrde for os? Og hvordan skulle det overhovedet være muligt, når IS har træningsprogrammer og arrangerer flugtaktioner fra lejrene? Eller når områdets status er uafklaret og var genstand for en tyrkisk invasion for mindre end to år siden - en invasion, der førte til fangeflugt fra flere fængsler og reduceret bevogtning af lejrene? Ville det ikke være rimeligt, hvis hensynet til befolkningen i selvstyreområderne i Syrien i det mindste, optrådte et sted i diskussionen?

Tore Rørbæk er cand.scient.pol., journalist og forfatter